

SKARPHAGA

Skarphauge – Skarphaugen – Hagan – Skarpager

Gårdsnr. 12

Navnet er sammensatt av *hagi*, havnegang, med adjektivet skarp som her trolig sikter til mager jordbunn. Det skrives i 1575 Skarphage, 1644 Scharphafue, 1668 Scharphauge og 1723 Skarpehauge, en skriftform brukt helt opp i nåtid. Og i 1770 Skarpager. Det er foreslått at stedet hadde et annet navn i middelalderen, men dette er vel trolig utmark som senere har blitt en husmannsplass.

Skylden var i 1575 1 tylft huggene bord. I 1665 står det at gården er en fullgård. Ble endret i 1668 til 2 lispund tunge. 1706 skylder ”Scharphauge” 2 lispund. Skarphaga skattet som plass.

E i e r e

Nøtterøy prestebord eide Skarphaga til 1853, da eiendommen ble selveiergods. I 1706 stå det ”*Nøtterøe Præsteboels Gods*”. I 1708 eier de 1 tylft hugne bord i Skarphauge.

Hva de fødte – høyavling – sådde.

	Hester	Kuer	ungfe	sauer	høylass	sådde
1668	-	1	-	3	3	1 ½ t.
1723	-	2	-	3	3	1 ¼ t. havre
1803	1	3	-	-	-	3 t. Havre
1820	1	2	-	-	-	3 t.
1845	1	3	-	1	-	3 t havre, ¼ t bygg, 3 t poteter
1865	2	5	-	-	-	4 t. Havre, 1 t bygg, 4 ¼ t. Rug, 1 t hvete, 3 t. poteter.

B r u k e r e

I 1644 ble Skarphaga brukt av oppsitterne på de nærmeste gårdene. Dette var vel Tanstad og kanskje Øre. Stedet ble vel brukt som slåtte og beiteland. Ikke nevnt i skattematrikkelen 1647 (-49). I 1654 heter det at Skarphaga er en liten skog, som brukes under Øvre og nedre Tanstad. I 1661 kalles Skarphaga en hestehage og er delt mellom Øre og Nedre Tanstad. Det ble satt ned en bruker her før 1665, som trolig bygde de første husa.

Hans Andersen, født ca. 1615 (50 år i 1665). Husmann under Tanstad fra før 1665.

Barn:

1. **Tormod Hansen**, født ca. 1647 (-51?). Overtok Skarphaga. Se nedenunder.

*

Tormod Hansen, født ca. 1647 (-51?). Overtok Skarphaga. Bruker hele gården i 1706, da 54 år gammel og gift og det står at han ikke har sønner. Begravet 7. februar 1723, 76 år gammel. Kanskje gift med **Helge Skarphage**, født ca. 1641. Begravet 23. januar 1729, 88 år gammel.¹ De har nok fortsatt bodd i huset etter at nye folk har flyttet inn.

¹ Hvis dette er en kvinne.

Barn:

1. **Peder Tormodsen Skarphaugen**, født ca. 1683. Begravet 9. januar 1701, 18 år gammel. ”*Graffæst(et)*”.

(1703) Lensmannen på Monsieur Kristoffer Thues vegne hadde innstevnet Peder Kjærgrav for en skyld på 3 daler 3 ort 5 ½ skilling, Berte Nordre Årøy for en skyld på 2 ort 4 ½ skilling og Tormod Skarphauge på Kristoffer Thues myndlings vegne. Ettersom innstevnede Peder Kjærgrav, Berte Nordre Årøy og Tormod Skarphauge etter siste forleggelse ikke har betalt, så forefinnes de hermed deres skyldige gjeld forhen hos en hver antegnet tillike med 8 skilling av hver riksdaler i omkostning innen 15 dager så fremt det ikke etter lovens adferd hos dem skal utsøkes.

Hvis det er flere barn her, kan følgende være kandidat, siden Tormod-navnet var veldig uvanlig på Nøtterøy, men dette er ikke bevist.

2. **Ane Tormodsdatter**. Begravet 12. oktober 1727. Trolig ugift.

*

Neste bruker er helt ukjent i bygdebøkene:

Hans Nilsen, født ca. 1679 (-83) (23 år i 1706). Trolig fra Herstad under Prestegården. Begravet 15. juli 1735, 56 år gammel. Gift (1) med **Mari (Maren) Larsdatter**. Begravet som ”*Hans Skarphagens hustru*”, 29. september 1721. Trolovet 28. oktober 1721 og gift (2) 5. februar 1722 med **An(n)e Mathi(a)sdatter**, født ca. 1683. Begravet 9. mai 1740, 57 år gammel. På Herstad under Prestegården i 1705. På Søndre Hella under Nordre Sande 1706-1713. Nevnt på Skarphaga fra 1721-1740. Hans Nilsen Skarphauge er lagrettemann 26. april og 15. august 1724.

Barn i første ekteskap:

1. **Nils Hansen**, døpt 19. august 1705 fra Herstad under Prestegården. 1 år i 1706. Han var 30 år på skiftet i 1735 og ingen visste hvor han oppholdt seg.
2. **Kari Hansdatter**, døpt 20. februar 1707 fra Søndre Hella. Trolovet 18. oktober og gift 28. desember 1731 med Bygdeveker **Anders Pedersen**, trolig fra Vestre Gunnestad. På Skarphaga i 1732 og flytter trolig til Herstad, der de i hvert fall nevnes i 1735. Det står da at de er bosatt på ”*Helgestad*”, men det var altså Herstad. Anders hadde til gode 1 daler i boet.

Barn født på Skarphaga:

1. **Peder Andersen**, døpt 28. februar 1732.
2. **Mari Andersdatter**, døpt 4. oktober 1733. Kan også være født på Herstad.
3. **Jakob Hansen**, døpt 5. februar 1709 fra Søndre Hella. Han var 27 år i 1735.
4. **Berte Hansdatter**, døpt 4. mars 1712 fra Søndre Hella. Død før skiftet i 1735.
5. **Et barn**, døpt 17. september 1713 fra Søndre Hella. Død liten.

Barn i andre ekteskap:

7. **Mari Hansdatter**, døpt 17. november 1722. Hun var 14 år og bosatt hos moren i 1735. Konfirmert 1740.

Første kona Maren Larsdatter hadde vært gift (1) med en **Jakob N. N.**

Barn:

1. **Kristen Jakobsen**, født ca. 1697. 9 år i 1706. Senere skjebne ukjent. Imidlertid blir en Kristen Jakobsen begravet 18. April 1744 fra Vestre Kjøle, 50 år gammel (født ca. 1696).

1735 (4. november) var det skifte på Skarphaga etter Salig Nils Hansen står det, men når man leser resten av skiftet ser man at dette er feil. Skiftet er etter hans far, Hans Nilsen. Enken var Anne Mathiasdatter. Barn med første, avdøde kone, Maren Larsdatter: 1. Nils Hansen, 30 år og ingen visste hvor han oppholdt seg. 2. Jakob Hansen, 27 år. 3. Karen Hansdatter, gift med Anders Pedersen på Herstad. Med siste kone, Anne Mathiasdatter, hadde han datteren: 4. Mari Hansdatter, 14 år og bosatt hjemme.

*

Bygdebøkene forteller at det kom inn en Kristen her i 1738 som var gift med Mari Jakobsdatter, og at hun ble gift igjen med Mons Andersen, som Lorens Berg attpå til kaller Maris tredje mann. Her er det mye feil. Neste bruker er også ukjent for tidligere bygdebokforfattere.

Sognepresten til Nøtterøy kald, Hr. Andreas Hartvig utgir en bygselseddel 4. november 1735 på halve gården Skarphaga, av skyld 1 tylft huggebord til Ole Kristensen.

Ole Kristensen Skarphage, Nevnt 1735-1743. (Sønn til Kristen N. N. og Ingeborg Olsdatter, levde 1743.) Ikke registrert døpt og begravet på Nøtterøy. Han må være den unavngitte personen fra Skarphaga som gifter seg 23. februar 1736² med **Mari Jakobsdatter**, født 1711 trolig på Gauterød i Slagen. (Trolig datter til Jakob Torsteinsen, død 1743, 62 år gammel, og Anne Jokumsdatter, død 1763, 85 år gammel. På Gauterød i Slagen.) Hun er fadder på Øre i 1763. Begravet 20. januar 1770, 58 år gammel. Han har nok bygslet bruket allerede siden 1735 og bor her til sin død. Maris søster Marte Jakobsdatter i Tanstadhagan.

Barn:

1. Matros **Kristen Olsen**, døpt 14. november 1736 fra Skarphaga. Det er registrert en Kristen Olsen konfirmert 1753 og en Kristen Olsen Michelsdag 1754. Trolig samme person. Kristen Skarphagen er fadder på Øre i 1763. Begravet 18. november 1778, 43 år gammel. "*Blev i Graabrødre Kirkegaard jordet. Fik frie Muld.*" Skifte 19/5 1778-24/9 1779. Han kalles Kristen Olsen "*Skarpager*" når han blir trolovet 24. november 1770 og gift 28. februar 1771 i Laurentiuskirken, Tønsberg³ med **Maren Katrine Hansdatter (Øvre) Buerstad**⁴, døpt 9. februar 1733. Bodde i Tønsberg. Han kaller seg også Skarphagen. "*Fattiglem*" Maren Hansdatter Skarphage begravnes 15. januar 1810 fra Vår Frues kirke, 78 år gammel. "*Jordsadt paa Graabrødre Kirkegaard.*"

Barn:

1. **Maren Karine Kristensdatter**, døpt 27. september 1771. Død før 1778. Faddere: Mad. Toller Reschs, Margrete Muller, Anders Strand, Johannes Sigismund Resch, Nils Wulfsberg studiosi.
2. **Karen Kristensdatter**. Døpt 27. desember 1774 i Vår Frues kirke, Tønsberg. 4 år i 1778. Faddere: Eli Olsdatter, Anne Mogesdatter, Søren Mogensen, Rasmus Engebretsen, Peder Nilsen Movik.
3. **Ole Kristensen**. Døpt 6. november 1777 i Vår Frues kirke, Tønsberg. 1 år i 1778. Faren kalles da Skarphage. Faddere: Maren Kristensdatter, Maren Pedersdatter, Kristoffer Evensen Tanstad, Søren Mogensen. Begravet 15. juni 1781 fra Vår Frues kirke, 3 ½ år gammel. "*Blev jordet i Graabrødre Kirkegaard. Fik fri Muld.*"

² Forlovere (Anund?) Olsen Øre og Kristen (Jens?)søn Gunnestad. Revet ut en bit av bladet i kirkeboka.

³ Forlovere: Ditlef Bull og Kristen Lorentzon.

⁴ Hun kalles Olsdatter i skiftet 1778/79.

2. **Ole Olsen**, døpt 2. oktober 1738. 5 år i 1743. Ikke registrert konfirmert.

1743 (5. mars) ble det holdt skifte på Skarphaga etter Ole Kristensen. Enken var Maren Jakobsdatter. Barn: 1. Kristen Olsen, 17 år. 2. Ole Olsen, 5 år. Den avdøde mor, Ingeborg Olsdatter hadde 6 daler til gode i boet. Ste(beste)farens Mons Skarphaga ble verge for barna.

Mari ble trolovet 2. mars⁵ og gift (2) 26. mars 1743 med **Mons (Mogens) Andersen**, døpt 25. juli 1717 fra Brekke i Slagen. Begravet 20. november 1783, 68 år gammel. (Trolig sønn til skredder Anders Mogensen (Monsen), født ca. 1671. Død 1741 på Markebo, 70 år gammel. Trolovet 5. juli og gift 3. september 1713 i Slagen med Sibylle Madsdatter, født ca. 1682 på Frellumstad i Våle.⁶ På Markebo under Brattås i Slagen.) Mogens er fadder på Gauterød i Slagen 10. mars 1748.⁷

Barn:

3. **Jakob Monsen**, døpt 7. juli 1744. Konfirmert 16. november 1760.
4. **Anne Syrene Monsdatter**, døpt 6. januar 1746. Begravet 20. april 1746, 3 måneder gammel.
5. **Anne Monsdatter**, døpt 30. mars 1747. Konfirmert 24. oktober 1762. Trolovet 22. februar og gift 13. mars 1777 med **Kristoffer Evensen Øvre Tanstad**, født 1748. Druknet 1780 i Franskebugten og begravet 31. desember samme år.
6. **Anders Monsen**, døpt 11. august 1749. Konfirmert 2. mars 1766. Trolovet 5. august og gift 2. september 1774 med **Anne Olsdatter Herstad**. Kom til Herstad.
7. **Søren Monsen**, døpt 10. oktober 1751. Konfirmert 26. februar 1769. Dro utenlands.
8. **Hans Monsen**, døpt 11. september 1755. Begravet 3. desember 1758, 3 år og 2 uker gammel.

Mons Andersen. Trolovet 1. februar⁸ og gift (2) 5. mars 1771, i Slagen, med **Elen Olsdatter Horgen**, født 1736. Død 1811. (Datter til Ole Kristoffersen, født 1702 på Haug-Basberg i Slagen og død 1768, og Inger Nilsdatter Unneberg, født 1711 og død 1803, 92 år gammel. På Horgen i Slagen.) Ingen barn.

1784 (4. februar) var det skifte på Skarphouge etter Mogens Andersen. Enken var Ellen Olsdatter. Barn: Anders Mogensen Herstad, Søren Mogensen, myndig og på Skarphaga og Anne Mogensdatter, enke etter Kristoffer Evensen Tanstad.

Elen trolovet 18. juni og gift 9. juli 1784 med enkmann **Anders Olsen Østre Kjøle**, døpt 25. januar 1731 fra Vestre Kjøle. Se under Østre Kjøle. Død 1816, 84 år gammel. Ingen barn. Trolovet 13. november 1758 og gift (1) 9. januar 1759 med **Helvig Pedersdatter Nordre Gipø**. Trolovet 29. desember 1760 og gift (2) 13. februar 1761 med **Ingeborg Amundsatter Stangeby**. Bodde først på Nordre Gipø, så på Østre Kjøle som Anders ei tid eide mesteparten av.

Barn mellom Anders og Helvig:

1. **Henrik Andersen**, døpt 17. november 1759 fra Nordre Gipø.

Barn mellom Anders og Ingeborg:

2. **Helvig Andersdatter**, døpt 1. desember 1761 fra Nordre Gipø. Død 1831. Gift 1791 med **Kristoffer Pedersen Søndre Smidsrød**.

⁵ Forlovere: Kristen Jensen Ø. Gunnestad og Even Kristoffersen Ø. Tanstad.

⁶ I et skifte på Bårnes i Vivestad, datert 21. februar 1735, kalles hun Lisbet Madsdatter, gift med Anders Skredder på Markebo i Slagen, og at hun er søsterdatter av Peder Olsen Bårnes.

⁷ Til Kristoffer Larsen og Kirsten Jakobsdatter Gauterøds barn Lars.

⁸ Forlovere: Anders Andersen Stang og Nils Roberg.

3. **Ola Andersen**, døpt 24. juni 1763. Kom til Stangeby, bruksnr. 18.
4. **Lars Andersen**, døpt 20. oktober 1765.
5. **Amund Andersen**, døpt 31. januar 1768. På Kjøle.
6. **Hans Andersen**, døpt 21. juli 1770
7. **Berte Maria Andersdatter**, døpt 28. juni 1773 fra Østre Kjøle. Død 1852. Gift 1792 med **Kristen Simensen Anholt** i Skjee, født ca. 1760. Død 1842. Overtok gården. Se nedenunder.
8. **Mari Andersdatter**, døpt 23. juni 1776. Gift (1) 1797 med **Morten Knutsen Holtan** i Stokke. Kom til Nedre Sem. Død 1808. Gift (2) 1812 med **Hans Kristensen Jare** i Ramnes. Solgte Nedre Sem og druknet seg 1813.

*

Kristen Simensen fra **Anholt** i Skjee, døpt 9. april 1769 fra Anholt i Skjee. Død 16. November og begravet 24. November 1842, 79 ½ år gammel. (Sønn til Simen Hansen og Berte Kristensdatter Øvre Løken. På Anholt i Skjee.) Trolovet som ungkar og nasjonal soldat 8. desember 1791 og gift 28. februar 1792 med **Berte Maria Andersdatter Skarphaga**, døpt 28. juni 1773 fra Østre Kjøle. Død 27. Februar og begravet 5. Mars 1852, 78 ½ år gammel. Se ovenfor. Bruker 1793-1842, hadde bare halve bruket til 1811, siden hele.

Barn:

1. **Nils Kristensen**, døpt 29. mars 1794. Gift 1819 med **Maren Elisabet Olsdatter Øvre Tanstad**.
2. **Anders Kristensen**, født 6. september og døpt 10. september 1796. Gift 1822 med **Sissel Olsdatter Skjerpe** og kom dit.
3. **Berte Kristensdatter**, født 8. mai og døpt 14. mai 1799. Gift 1835 med snekker **Benjamin Olsen** fra **Revo** i Fon sogn. Bodde på Smidsrød eie.
4. **Simon Kristensen**, født 6. juni og døpt 12. juni 1802. Gift 1837 med **Inger Maria Kristoffersdatter Sevik**. De bodde i 1843 på Eik i Slagen.
5. **Amund Kristensen**, født 30. april og døpt 5. mai 1805. Gift 1831 med **Kristine Maria Mortensdatter Øre**. Bodde på Søndre Smidsrød.
6. **Hans Kristensen**, født 29. juli og døpt 6. august 1808. Gift 1835 med **Andrea Rasmusdatter Søndre Smidsrød**. Bodde i Lasken.
7. **Ingeborg Kristensdatter**, født 6. april og døpt 12. april 1812. Oppholdt seg i Kristiania i 1843.
8. **Kristine Maria Kristensdatter**, født 21. februar og døpt 1. mars 1815. Gift 1843 med **Syvert Nilsen Nomme** i Hedrum.
9. **Elen Lovise Kristensdatter**, født 6. februar og døpt 21. februar 1818. Gift 1838 med **Eivind Olsen Luen**. Elen døde i 1839.